

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Svmma, Sive Avrea Armilla Bartholomæi Fvmi Placentini,
ordinis Prædicatorum, ac hæreticæ prauitatis Inquisitoris**

Fumo, Bartolomeo

Antverpiae, 1570

Missa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30427

M **D** **V** **M** meretrices ad penitentiam revertuntur, volentes de criminibus confiteri proprijs: secundum Caiet. ibi in summa. & in commentarijs tertie partis, debet sufficere confessor: ut sciat peccata sua in generali carnali: ut quod per tot annos fletit prostituta omnibus nolentibus, & cetera, tam religiosis quam secularibus, tam consanguineis, quam aliter: & non oportet confessionem sollicitare eam de singulis peccatorum speciebus: quia hoc esset se, & illam precipitare in tentationem, sine utilitate. sed fat est hec confusio dici. Potest enim prudens confessor existimare specierum, & actuum multitudinem, & numerum turpitudinemque.

M **E** **R** **E** **T** **R** **I** **C** **I** **S** oblationes recipi ecclesia prohibet, solum in criminis detestationem. Meretricem ducens in uxorem, ut eam a malo retrahat, meretur. 32. q. 1. c. non est culpandus.

MILES.

M **L** **I** **T** **V** **M** peccata ponuntur Lu. 3. ca. videlicet concussio, calumnia, non contentari proprijs stipendijs. Concussio pauperum est, quando vi, vel metu, extorquent bona pauperum vel in persona laedunt. Calumniari dicuntur, quando divitijs falso imponunt crimen factionis, vel rebellionis, & hostilitatis. Non contentantur proprijs stipendijs, quando volunt expensas, & hospitia sine solutione, que omnia sunt mortalia: quia contra iustitiam, nisi in re parva.

M **E** **L** **I** **C** **A** **N** **T** **V** **R** etiam peccato luxuria: ut Philosophus dicit, sed magis hoc ex experientia patet. & peccato blasphemie. vide supra aliquid ver. Bellum, per totum.

M **I** **L** **L** **I** **A** **R** **S** est licita, si debito modo fiat. c. militare. 23. q. 1. & maxime si servatur regulam datam a lo. Bap. Luc. c. 3. Non debet se exercere in his, in quibus est periculum mortis, vel gravis mali, & c.

MINOR.

M **I** **N** **O** **R** dicitur, qui 25. annum non complevit. l. 1. ff. de mino. & potest petere restitutionem in integrum, non solum in lesione, que de pa-

trimonio demit, sed etiam cessantis lucris, ad quadriennium, postquam 25. annum complevit, de his solum in quibus latus est infra. 25. annum, dum in minoribus esset. gl. de resti. in int. c. 2.

M **I** **N** **O** **R** si intrat religionem: secundum Panor. in c. in presentia de probat. potest omnia bona sua alienare: quia morti fingitur. l. Deo nobis. C. de epis. & cle. non autem non ingrediendo, etiam ad causas pias sine autoritate curatoris, nec etiam contrahere. Quod si ecclesiastico renuntiavit beneficio, minime restituitur: quia in spiritualibus ut maior admittitur, agit, & convenit. l. ait prator. ff. de mino. & in glo. in prin.

MINARI.

M **I** **N** **A** **R** **I** aliquando est mortale: quando quis alteri minatur grave malum, & iniustum: vel non ratione iustitiae, vel correctionis, sed liuore vindictae: non curans an iustum sit, vel iniustum: quia iniustum ex suo genere mortale est, nisi sit quid minimi & vlcisci iniurias liuore vindictae, etiam similiter est peccatum. Si autem hoc fiat ex subita ira, communiter est veniale. supra, lra. §. 1. Si autem fiat comminatio ad terrendum tantum, & non animo exequendi, est mendacium, & iuxta regulas mendacij iudicandum erit mortale, vel veniale.

Q **V** **O** **D** si iurentur minae cum intentione non exequendi, committitur perjurium: quia mendacium iuratur. Si autem iurantur minae iniustae, siue cum animo exequendi, siue non, mortaliter agitur quia malum iuratur, a quo recedere est necessarium. Si autem iurantur minae iustae cum animo exequendi, si ante punitionem facta est aliqua mutatio, per quam minae mereantur dimitti: ut quia correctus est cui minabatur, vel huiusmodi, vel iudicatur melius esse non punire, propter aliquod melius bonum, iuste remittitur comminatio sine vitio perjurij. supra, lura mentum. §. 12.

MISSA.

M **I** **S** **S** **A**, in qua offertur sacrificium mediatoris a solo sacerdote rite con-

se consecrato potest dici. de sum. tri. c. 1. §. vna & bene disposito. supra cōmunicare. §. 1. Et dicitur secundum Vgo. de sancto Viſto. quasi transmissa à populo à Deum, per ministrum sacerdotem.

Missa dici potest incipiendo in aurora, vsque ad horam nonam, secundum Th. 3. par. quest. 83. inchoatam. propter tamē aliquam necessitatē, potest aliquantulum anticipari, & tardari, maximē in sabbato sancto, propter ordinationes, & in hoc maximē consuetudo ecclesie modētē attendenda est, & contrarietate est mortale: quia fit contra generalem consuetudinem ecclesie, quæ seruari debet, secundum quod in diuersis locis diuersa est. Qui tamen ante auroram celebraret, credens esse auroram, vel haberet super hoc priuilegium, vt Episcopi, secundum glo. in cap. si. de priu. lib. 6. & fratres prædicatores olim congregationis Lombardie, cum licentia suorum prælatorum, non peccaret mortaliter, vel in nocte Natiuitatis Domini, vt in cap. nocte. de conf. dist. 1. in qua nocte vna tantum dici potest. capit. eo. soluisi. de celeb. missi. Thom. supra. 3. par. a. 2. Pet. de Pal. in 4. sentent. Communicari omni hora diei, dum modò quis sit ieiunus à nocte nocte, non inuenitur prohibitum, licet in mane sit hora congruentior. Neque bis in die, nisi cum quis celebrat.

Dicere missam antequam quis matutinas dixerit, secundum Veruer. mortale est, quia contra generalem, & approbatam ecclesie consuetudinē fit ea. in his. ii. d. possit tamen dici sine mortali, propter scandalum vitandum, vel alia ex rationabili causa. Ante primam autem potest dici: quia hæc non est consuetudo, vt prima dicatur ante missam, imò in aliquibus ecclesijs ante primam dicuntur missæ, & quia aliud statutum de hoc non est, ideo consuetudini standum videtur, quæ contraria huic non apparet.

In ecclesia ordinariē celebrare licet, in alijs autem locis cum licentia.

In mari autē, vel in fluvio, nunquam, etiam ob necessitatem licet, vbi probabiliter timetur de sanguinis effusione, secundum Archi. Floren. Sub diuo propter necessitatem licet celebrare, priusquam missam petere: quia eo casu Papa dat licentiam. ca. concedimus. de con. d. 1. Et quicumque celebrat, vel celebrare facit diuina, præterquam in casibus in iure permissis, ei ipso facto est interdictus ecclesie ingressus. ca. episcoporum. de priu. in 6. Idem si in locis à iure, vel ab homine iudice prohibitis, eodem ca. Quomodo fratres prædicatores super hoc habent priuilegium, supra, Altare. §. 4.

In missa priuata, sufficit habere vnum qui respondeat, & ministret, arg. in. ca. proposuit. de si. presb. & Pan. in c. quisquis. de vit. & honest. cler. nõ tamen debet esse mulier, quia ministrare non potest, nec incensum circa altare deferre. c. factatas. d. 1. 3. & ca. vestimenta. de con. d. 1. In missa verò solenni plures debent adesse, per c. hoc quoque de conse. d. 1. & Tho. 3. par. quest. 83. a. 3. ad vlti. Et vbi ius dicit plures debere interesse, nunc per contrariam consuetudinem, secundum Pet. de Pal. abrogatum est.

Celebrans debet habere calceamenta, amictum, albam, cingulum, manipulum, stolam, casulam, quæ omnia exceptis calceamentis debent esse benedicta, secundum communiorē opinionem. Debet etiam habere ignem. c. si. de cel. mis. calicem cum patina, de quo supra, Calix. §. 1. cum altari lapideo, supra, Altare. §. 1. cum corporali, & tabulis, seu mappis, quæ ad minus debent esse duæ, secundum Archidia. Flor. & Petr. de Pal. Rosel. dicit quod sufficit habere vnam longam, quæ possit plicari, & corporale, & debent esse de lino simplici, vel canabe. supra, Corporale. §. 1. cum missali hostia, azyma, vino, & aqua de qua minus debet poni quam de vino, vt in c. perniciosus. de celeb. mis. supra, Eucharistia. §. 1. sine prædictis celebrans secundum communiter doct. vt dicitur.

est Arch. Flor. peccat mortaliter quando scienter facit: & potius debet non celebrare, etiam si sit dies festus. Si tamen celebrat sine prædictis, non efficitur irregularis, ut dicit Rich. 4. sentent. d. 13. cum non sit cautum in iure sine calceamentis celebrare sine contemptu, & ex eo, quod non habetur, non videtur mortale, cum non repariatur. Notæ ubi consuetum est, post sunt esse loco calceamentorum. Quomodo prædicta debent munda esse supra Corporale. §. 5. Sine missali celebrare, videtur mortale, quia celebrans exponit se periculo errandi in canone. Consentit Archi. Ho. & Ang. ver. missa §. 37.

7 **C**ELBRANS capite cooperto sine rationabili causa, grauitur peccat, propterea nullus episcopus. de con. d. 1. ubi presumptuose contrasacientes priuantur communione, quod non fiet sine gravi peccato. Et quando legitur Euangeliū, omnes debent erecti stare, capite discooperto, per can. auctoritate Apostolica. de con. d. 1. Angel. in verb. missa. §. 8. tenet quod mortaliter peccat propter illud verbum, presumptuose, capite cooperto celebrantes sine rationabili causa. quod satis recte dictum videtur.

8 **O**MITTENS aliquod notabiliter de his quæ dicenda sunt, ut Euangeliū, epistolam, canones, & huiusmodi, mortaliter peccat, secundum communiter doct. si scienter hoc faciat, & maxime si aliquod verbum de consecratione aduertenter dimittit, quod si inaduertenter dimisit, & postmodum aduertit, cum locum in quo debebat dicere pertransiit, & sine nota replicare non potest: ut si post dictam collectam, recolit de Gloria in excelsis, non debet explicare, nisi essent verba consecrationis necessaria, sine quibus consecratio nequaquam fieret.

9 **S**i sacerdos post inceptam missam desistat sine rationabili causa, mortaliter peccat, aliās non, per dict. ca. nullus. de con. d. 1. & can. nihil. 7. quæst. 1. Concordat Sil. ver. missa. 1. §. 4.

10 **P**ost summptionem sacramenti, sa-

cerdos debet os, calicem, & digitos vino abluere, nisi sit aliam missam celebraturus. cap. ex parte. de cele. miss. & Tho. supra. a. 7. ad. 10.

11 **S**i sacerdos inchoata missa deficiat, ita ut non possit complere ante consecrationem, non oportet per alium suppleri, secundum Tho. supra. ar. vi. ad. 1. potest tamen suppleri, & est secutius, si sacerdos est ieiunus. Si defecit post inceptionem canonis, ante consecrationem, & scitur ubi dimisit, ibi incipiat: quod si ignoratur, incipiat a principio canonis: quod si defecit postquam incepit consecrare hostiam, & non finiuit formam consecrationis, incipiat ibi. Qui pridie, & dicat totam formam super eandem materiam, id est hostiam, vel aliam accipiat, prima remota, siue sit ieiunus, siue non, quando non adest sacerdos ieiunus: quia præceptum de perfectione sacramenti maius est, quæ de ieiunio. Si defecit post consecrationem hostiæ, & ante consecrationem sanguinis, alius incipiet ubi dimisit, super eandem hostiam, quod melius est: quod si defecit dum consecrabat vinum, & non compleuit consecrationem, potest accipere alium calicem præparatum, & facere sicut dictum est de hostia. Si verò deficiat post consecrationem corporis, & sanguinis completam, incipiat ubi dimisit si scitur, sed si nescitur, incipiat ibi, Hæc quotiens, &c. Si defecit post summptionem corporis, calice non sumpto, accipiat aliam hostiam, & alium calicem præparatum seruato priori calice cum reliquijs, & incipiat ibi, Te igitur, &c. Et post assumptionem sacramenti, antequam perfusionem sumat, recipiat quod seruatum est. Si autem deficiat post summptionem totius, nun est necesse suppleri per alium ex Thom. supra, & 4. sentent. d. 8. quæst. 2. ar. 4. quod 2. & in cano. nihil. 7. quæst. 1. Hæc à sacerdotibus bene aduertenda sunt, ut veniente casu non erretur.

12 **E**XISTENS sanus, & temerariè non perficiens inceptam missam, est ex-

commu-

communicatus minori excommunicatione, per dictum capit. nihil. & secundum Arch. ibi intelligitur tantum de minori, quia in dicto canon. nullo episcopus. de consecrat. dist. 1. ponitur in illo casu pœna minoris excommunicationis, non autem si de ecclesia fugeret, propter periculum mortis, ut si videretur ecclesia rueri vel huiusmodi.

¹³ S i sacerdos post cōsecrationem recordatur se non esse ieiunum, vel esse in mortali, de quo non est confessus, vel esse excommunicatum, debet nihilominus complere sacramentum, mediante contritione. Si autem hoc ante consecrationem accidat, inceptā missam deferat, si sine scandalo potest secundum Tho. supra (licet Petrus de Palu. dicat, quod non debet deferere propter peccatum nō confessum: quia sufficit in hoc casu contritio) maxime quando est excommunicatus, vel non ieiunus (quanquam Bona. dicat quod tunc etiam si meminit se esse irregularem) nec in hoc in excommunicatione celebrando efficitur irregularis: quia non adest p̄sumptio. ar. in c. cleri. & c. latores. de cle. excō. mi. Multa enim fieri permittuntur ad vitanda scandala.

¹⁴ S i musca, vel aliquid non venenosum, nec læsivum, aut provocativum vomitus, post consecrationem reperiatur in calice, debet capi, & diligenter lauari, post comburi, & ablutio simul cum cineribus in sacrarium poni. Si verò sit venenosum, vel (ut dictum est) læsivum nullo modo debet sumi, neque dari, ne calix vitæ vertatur in mortem, sed debet servari in aliquo vasculo, cum reliquijs, & ne sacramentum remaneat imperfectum, iterum ponatur vinum in calice, & incipiatur a consecratione sanguinis. Tamen si corpus iam sumpsisset, aliam accipiat hostiam, consecretque eam, & totum perficiat sacramentum. Thom. supra, ad 4.

¹⁵ S i sacerdos post consecrationem hostiæ, advertit quod non posuit vinum in calice, vel aquam, debet sta-

tim apponere, & consecrare. Si verò post consecrationem calicis advertit, quod non apposuit aquam, procedat quia appositio aquæ, non est de necessitate sacramenti: nullo modo debet aquam in sanguine apponere, quia sequeretur aliqua corruptio circa sacramentū. Si verò percipit quod in calice non fuit positum vinum, sed lixivium, vel huiusmodi, & iam dixit verba consecrationis sanguinis, non tamen sumpsit effuso illo liquore, vinum & aquam ponat, & consecret, ut dictum est. Si autem hoc percipit post sumpcionem, debet accipere aliam hostiam, & vinum, ut supra & consecrare omnia, & sumere, non obstante quod aquam sumpsisset, ut servetur debitus ordo perfectionis sacramenti, secundum Thom. supra, ad 4. licet aliter dicant quidam, hæc tamen opinio Sancti Thom. probabilior est.

¹⁶ S i advertit quando sumit calicem, quod est aqua. antequam deglutiat, debet expuere in calicem, & extracta particula hostiæ de aqua, aquam reponat in sacrario, & accipiendo, aliam hostiam & vinum, iterum consecret, ut dictum est. particula verò sumatur postmodum, si non timetur de vomitu: aliàs ponatur cum reliquijs. licet quidam dicant quod debet comburi, & cineres in sacrario reponi, quod videtur esse immane sacrilegium: idè melius est, quod dicit Tho. ibi, supra, quod ponatur cum reliquijs, pro maiori reverentia.

¹⁷ S i ante consecrationem advertit non esse hostiam, ut quia à vento est rapta, vel quia non est triticea, vel quia est marcida, & c. tūc ea reiecta aliam accipiat, & sequatur vbi dimiserat, secundum Tho. & Arch. Flor. secundum autem Pet. de pal. & Ric. incipiat à canone. Quod si aliam bonam habere non potest, totum deferat, quia non posset sic perficere sacramentum. Nam sacramenti perfectio necessaria est.

¹⁸ S i percipit defectum hostiæ post sumpcionē sanguinis, secundū Arch. Floren.

Floren. & mentem S. Th. rursus ponat nouum panem & vinum, & iterum consecret, incipiendo à, Te igitur. vel secundum alios à, Qui pridie, si tamen hoc percipit ante datam benedictionem, quia si post perciperet, non esset perficere, sed iterare, secundum Arch. Floren. Si verò non posset aliam hostiam habere, nihilominus sumat sanguinem, ne calix remaneat inassumptus, secundum Roscl. verb. Eucharistia. §. 3.

¹⁹ S i post assumptionem hostiæ, & ante assumptionem calicis percipit hostiam non fuisse conuenientem, secundum communiter doct. non obstante quod non sit ieiunus, accipiat aliam hostiam debitam: & incipiat Dominus Iesus qui pridie quàm, & c. vsq; ad similibi modo, & c. & postea alijs omissis, sumat eam, & inde profequatur vbi dimissus sit, vt etiã d. Angel. verb. missa. §. 15. & hæc opinio melior est, vt sacramentum sit perfectum.

²⁰ S i sacerdos post consecrationem non recollit se dixisse verba consecrationis, vel alia necessaria ad hoc sacramentum, secundum Tho. supra. a. vlti. ad. 5. propter hoc non debet mente conturbari, qui multa dicuntur, quorum memoria non remanet, & præsertim si est cõsuetus dicere bene consideratè. Si verò certificetur se omississe aliquod de necessarijs, vt sunt forma, resumatur à forma consecrationis, & sequatur cetera vt dictum est in defectu materiæ, ne mutetur ordo sacrificij. Sed propter alia dimissa non necessaria, non credo esse reassumendum, ne mutetur ordo sacrificij, sed esse profequendum missam secundum ordinem.

²¹ S i hostia consecrata caderet in calicem aliquo casu, ob quod sacerdos non posset debito ordine perficere, & procedere, non propter hoc debet iterare cum alia hostia, sed profequi cum illa, quia hoc non est de necessitate sacramenti, sed in significationem. ex S. Thom. supra, ad. 6. Ideo profequatur vsque in finem celebrationem.

²² S i sanguis per negligentiam, vel aliam causam effundatur, vel euomatur, vel hostiæ consecratæ marcescant, vel aliter pereant, ex causa sacerdotis quid sit agendum: vide de cons. dist. 1. can. ex decreto, & can. si per negligentiam. dist. 2 & S. Th. supra ad vlti. Hi autem ex quorum negligentia hæc accidunt, mortaliter peccant: quoniam in re excellentissima, diligentissimam curam habere tenentur. Quod si animal quod comedit hostiam consecratam, potest capi, immediate exenteretur: & accepta hostia reponatur in honesto loco, donec naturaliter consumatur, & nullo modo comburatur, quia esset immane sacrilegium, nec proiciatur in piscinam: animal autem comburatur, cuius cineres ponantur in piscinam, quia quandiu sunt ibi species panis, est ibi verum Christi corpus, cui summa reuerentia debet exhiberi. Et si aliquis esset ieiunus, & veller illud sumere, esset laudandus, vt dicit Pet. de Palu.

²³ S i assumpto sanguine, remaneat particula hostiæ in fundo calicis, apponatur digitus, & trahatur ad labium calicis, & sic sumatur, vel apponatur vinum, & simulcum eo sumatur: primum tamen est melius. Si autem adhæreat palato, resumatur vinum, & cum eo deglutatur, vel cum digito remoueatur: primum tamen est honestius. Fractio & figura, non etiam nocent consecrationi, propter tamen scandalum plebis, debet esse hostia non fracta, & rotunda.

²⁴ S i vinum congeletur in calice ante consecrationem, debet liquefieri si potest, & sic consecrari, vt sit actu potabile, si autem congelatum consecratur, erit consecratum: quia non differt ab alio non congelato specie, sed tantum qualitate.

²⁵ M I S S A M celebrare licet tantum semel in die regulariter, pluries tamen aliquando: secundum Thom. 3. par. 4. 83. a. 2. vt in natiuitate domini dicuntur tres missæ: quarum vna tantum ante auroram dici potest. Post autem simul omnes tres possunt dici. de

ci. de celebrat. missa. capitul. soluisi. Aliquando licet plures celebrare propter necessitatem. de celebratio. missa. capit. 1. & 1. & secundum Thom. supra, ad 5. non tamen pro auaritia, vel adulatione, sed vel pro communicando infirmum, quando aliter fieri non potest, vel quando occurrit subito sepeliendus, qui secundum consuetudinem non est sine missa sepeliendus, tunc potest dicere sacerdos vnam missam pro viuis, alteram pro defunctis, quando aliter commodè fieri non potest (hoc tamen hodie amplius non seruatur) vel quando in die festo peregrini aduunt, volentes audire missam, & aliter fieri non potest, vel propter benedictionem nuptiarum, vbi consuetum est sine missa non benedicere, vel quando quis habet duas ecclesias commendatas, vel vnam commendatam, & aliam intitulatam, & propter paupertatem non potest habere vicarium, vel aliter supplere: quia qui libet populus vult missam in sua ecclesia: vt in canone. 1. 2. 1. quæstion. 1. & capit. dudum. de electio. vel quando eodem die occurrunt duæ missæ dicendæ, vt vna de festo, alia de feria, & non adest alius sacerdos potens supplere, vel quando aliqua magna persona, vt Episcopus, comes, & huiusmodi, qui solent missam quotidie audire, adessent. Idem dicendum de alijs, etiam non magnis, quando in die festo veniunt, & tenentur audire missam, & aliter fieri non potest. In dictis ergo casibus, potest sacerdos bis celebrare, & non plus: & quod sit ieiunus, id est, quod non acceperit absolutionem, neque purificationem solitam recipi.

²⁶ Si quis communicauit in aliqua die, & superueniat periculum de perditione hostiæ consecratæ, si sit ieiunus, potest illam sumere. argum. in canone, tribus. de consecratio. distinct. 2. reliquias autem potest sacerdos etiam post absolutionem sumere: quia non possunt faciliter seruari, & ex eo quod in vna celebratione incontinen- ti hoc fit, etiam post absolutionem

immediatè reperatur ieiunus: per ea quæ notan. in capitul. olim. el. 1. de restitution. spoliatorum. in glossa. Idem quia præceptum de ieiunio est propter reuerentiam sacramenti: sed recipiendo reliquias, ne perdantur, est maior reuerentia, quàm sic relinquere: igitur est licitum. Non autem sic de eo quod non celebrando communicati quia post absolutionem nõ potest reliquias sumere: & qui semel celebrauit licet post absolutionem possit reliquias sumere (vt diximus) non tamen iterum celebrare, vel aliam hostiam consecratam sumere, quia ritus ecclesiæ solueretur.

²⁷ Non quilibet sacerdos omni die tenetur celebrare, per canon. quotidie de consecra. distinctio. 2. qui tamen curam animarum gerunt, tenentur saltem in festis de præcepto celebrare, vel celebrari facere, vt satisfaciant populo: argumen. capitul. 7. de celebration. missarum. An autem non legitime impeditus, nunquam celebrans, maxime in solennitatibus, in quibus consueuerunt deuoti communicare, mortaliter peccet, supra, versic. communio. §. 14. Vide Thom. 3. parte, quæstio. 82. a. vlti. & 4. sent. d. 13. q. 3. ar. 2. quol. 1.

²⁸ Si quis instruitur in aliquo beneficio, vt quotidie celebret, non tenetur sic institutus ad quotidie celebrandum: secundum Panormitan. in capitul. significatum. de præbend. & capitul. cõsuluisi. de celebratio. missa. sed debet intelligi, quod celebret quanto frequentius potest, salua sua honestate, & debita deuotione sacramenti. Similiter dic si institueretur ad dicendum peculiarem missam, vt die mortuorũ, vel aliter, & hoc quotidie, hoc non obstante, potest, & debet celebrare de feria, quando occurrit, per capitul. quidam. de celebra. missa. Secus quando instituitur, vt quotidie celebret in tali capella: quia tenetur, vel ipse celebrare, vel supplere per alium, si potest, aliter obligationi, & promissioni non (vt debet) satisfacit.

²⁹ **Q**UILIBET tenetur omni festo de præcepto audire missam, si potest, nisi magna necessitas eum excuset. canone, missas de consecrat. dist. 1. & capitu. omnes fideles. Et hoc de præcepto ecclesiæ: nisi tales essent excommunicati, interdicti, vel legitime impediti. Alijs autem diebus non tenentur, non obstante canon. solet de consecratio. distinct. 1. & capitulo fina. de privilegijs. in 6. quia non obligant ad præceptum, sed hortantur ex honestate.

³⁰ **L**EGITIMA impedimenta sunt in particulari: vt elicitur ab Archidia. Floren. & alijs doct. custodia infirmorum, qui sine periculo notabili relinqui non possunt, ipsa infirmitas, ob quam infirmus sine periculo exire non potest: custodia puerorum, qui sine periculo relinqui non possunt: arduum negotium, quod esset relinquendum propter auditionem missæ, officiales, castellani, seruitores domorum, & seruitrices. Domini, & consiliarij, qui urgentibus causis tempore missæ sunt occupati. Puellæ nobiles, quando prohibetur à parentibus, quos etiam rationalis causa in hoc excusat, vt si propter honestatem, vel consuetudinem, vel periculum hoc faciant. Viduæ etiam, si per aliquot dies secundum laudabilem consuetudinem in domo clausæ manent: secus quædo hoc fieret per menses. Coniugatæ quæ sine virorum scandalo ire non possunt, vel turbatione familiæ, si non præparent prandium, & huiusmodi. Debent tamen domini, & patroni seruis & ancillis suis dare tempus eundi ad missam quantum possunt. Itinerantes si commodè non possunt audire: vt quia societates noluit expectare, vel nauis uoluit recedere, & huiusmodi: & solus eundo erat in periculo, vel propter latrones, vel propter expensas, quas à socijs habebat, vel huiusmodi. Mulieres etiam pauperulæ, non habentes unde decenter vestiantur, & quæ exeuntes ad missam sic deriderentur: & breuiter quotiens quis missam di-

mittit propter aliquod, quod rationale iudicatur: secundum rectum iudicium, remoto contempu, excusatur à mortali. Vt sunt custodes portarum, rerum, domus, & huiusmodi, qui libenter irent ad missam, nisi prædicta obstarent. Reliqui autem omnes vsum rationis habentes, tenentur, si sciunt, vel commodè scire potuerunt hoc præceptum: secundum Petrum de Palud. In huiusmodi discretus confessor auditor penitente iudicabit.

³¹ **T**OTA missa à principio vsque ad benedictionem debet audiri: in dicto capitulo, missas. & quia modicè pro nihilo reputatur, capitulo, re vera de consecratione. distinctione secunda. idè, qui modicum dimitteret, vt introitum, vel huiusmodi, vel quia occupatur quis in mysterijs missæ, non agit contra præceptum: secus si dimittat partem notabilem: secundum Archidiaconum Florentinum: vt esset euangelium, vel tertia pars missæ, & huiusmodi. Neque necesse est auribus proprijs audire verba, licet sit benefactum, sed sufficit præsentem ibi esse, & vacare pro illo tempore his, quæ dicuntur, quia sic intendit ecclesia, & quod non se occupet in alijs pro tunc. Nec necesse est, quod audiatur in propria parochia, vel alia ecclesia, sed ubique audiatur, satisfit. Similiter satisfacit siue quis audiat missam, quæ deberet de eo, de quo sit officium, dicit: vt est argum. in capi. quidam laicorum. de celeb. miss. & ibi Panor. siue audiat aliam. Licet quidam teneant oppositum, & malè, quia d. ca. missas. & capitul. quidam. non loquuntur de necessitate de propria missa, sed de congruitate. Et Panoritan. etiam ibi in dicto cap. quidam, & Archid. Floren. dicit, quod non tenetur, & si forte contra prædicta esset aliquod ius, per contrariam consuetudinem abrogatum est.

³² **M**ISSA de sancto aliquo ita prodest defunctis, ac si de mortuis diceretur, quod ad sacrificium, quod autem ad orationes. magis prodest ea, quæ pro-

F defun-

defunctis est: tamen huic defectui facit satis maior deuotio, vel affectio eius, qui missam de sancto celebrat: secundum Thomam 4. sentent. d. 4. q. 2. a. 1. q. 1. ad 5. Unde non est bene factum relinquere missas ordinarias, quando debent dici pro missis mortuorum.

33 Si sacerdos est celebraturus pro aliquo, vel aliquibus, dummodò non fecerit promissionem alicui de merito totius illius missæ, & superueniat alius, vel plures, rogantes celebrari pro animabus suorum defunctorum, potest omnes acceptare, & valet pro omnibus secundum deuotionem offerentium. Nam offerentes elemosynam, & rogantes offerri, dicuntur offerre & ipsi sacrificium; & in hoc sensu potest intelligi canon. non mediocriter, de consecratione, distinctio. 5. Debet ergo sacerdos esse cautus, ut nulli promittat specialiter, sed dicat: rogabo pro eo, &c. Hoc secundum mentem Sil. ver. missa, primo circa finem. Idem videtur sentire sum. Angel. ver. missa. §. 32. quò ad meritum speciale.

Quomodò missa concubinatij nõ possit audiri, supr. Clericus. §. 13.

34 MISSA boni sacerdotis orantis etiam in personæ ecclesiæ, ut eius instrumentum plus valet, quàm mali ad impetrandum gratiam: quantò enim melius est instrumentum, tantò opus melius efficitur. Quò autem ad sacramentum æqualis est, licet aliqui dicant contrarium. Primum tamen est secundum Thomam 4. sent. dist. 13. q. 1. a. 1. q. 1. & ratio, quæ hic adducitur, est optima.

35 Si sacerdos tribus sigillatim promittit celebrare vnã missam, & postea non celebrat, nisi vnã pro illis tribus: secundum Pet. de pa non satisfacit: potest tamen secundum eum, & Archi. Florent. multis modis excusari. Et primò propter impossibilitatem celebrandi: ut quia oportet ipsum celebrare secundum intentionem prælati. Secundò propter consuetudinem, & maxime si talis scit consuetudinem, Ter-

tiò, si in alijs suffragijs satisfacit, vel si haberet tantum affectum ad quemlibet trium, sicut ad vnum tenetur habere, vel sequendo superiorem opinionem. Et si promittit celebrare in vno loco, vel de spiritu sancto, vel aliter, & non facit, infideliter agit, & nõ satisfacit.

36 SACERDOTES, qui sunt de aliquo collegio, debent celebrare secundum intentionem præsentis, quiescens dispensator onerum, & commodorù, & potest dare licentiam alicui, ut celebret pro aliquo amico suo, ex rationabili causa.

37 QUI celebrat, ut Deus aliquè peccat, mortaliter peccat. arg. in cap. quicumque. 26. qu. 5. nec nocet illi hoc sacramentum, cum de natura eius sit prodesse: ut arg. 1. quæst. 1. can. si autem Deus: Posset tamen excusari à mortali, si talis esset inimicus reipubl. vel talis, cui tale malum iustè possit imprecari, & non faceret liuore vindictæ, sed pro iustitia, vel cõmuni bono seruando.

38 MISSA non debet dici, nisi pro his, qui sunt membra Christi, ut pro viuis & mortuis in charitate existentibus. cap. visum. de consecrat. dist. 1. & Thom. 3. parte, quæst. 79. artic. 6. ad 2. alijs autem non prodesset. Pro his qui sunt in gloria, celebratur ad honorem & gloriam eorum, vel pro solatio viuorum.

39 AUDIENS missam de præcepto, non potest simul dicere aliquam aliam orationem, ut officium, ad quod tenetur sub præcepto, quia cum sint due obligationes, duo tẽpora distincta requirunt, supr. Festum. §. 11.

40 RELIGIOSI præcipitur in ecclesijs de priuilegio ne dicant verba infamatoria, vel falsa, & ne laicos à frequentia ecclesiarum suorum prælatum, vel accessu retrahant sub interminatione anathematis. Missam celebrantes, omissionis tẽx peccata habere possunt, quot sunt requisiti ad eius celebrationem, quæ volentem celebrare scire oportet, ne omitendo peccet.